

I n f o r m a c e o C h a r t ě

květen 1983

Dokument Charty 77 č. 10/83 - Dopis předsedovi vlády o korupčních aférách	1
Dokument Charty 77 č. 13/83 - Dopis generálnímu prokurátorovi o situaci L.Lise	1
Dokument Charty 77 č. 14/83 - Dopis PEN Clubu o zabavování literatury ..l.....	2
Dokument Charty 77 č. 15/83 - Dopis Federálnímu shromáždění o ohrožení práv dítěte	4
Dokument Charty 77 č. 16/83 - Dopis prezidentu republiky k odsouzení dr. J.Šavrdy a prof. Vl. Liberdy	5
Dokument Charty 77 č. 17/83 - K zadržení čs. občanů v Angole	6
Sdělení VONS č. 327 - případ RNDr. Mikuláše Duraye	6
Sdělení VONS č. 328 - Š.Mihalusevá, A.Holičková, M.Červená a O.Iváková ve vazbě	7
Dopis 80 slovenských občanů prezidentu republiky	8
Odvolání signace Charty 77 Martinem Kottasem	9
Odvolání signace Charty 77 Evou Novákovou	10
Dopis prof. H.G. Skállinga časopisu Czechoslovak Life	10
Dopis Ivana Jirouse z vězení	11
Eva Kantůrková: Co je moderní /J. Zvěřinovi k sedmdesátinám/	12
Krátké zprávy /Hledovka Ladislava Lise/	14

Informace o Chartě 77 vydává nezávislá redakční skupina
Anna Šabatová, Anglická 8, Praha 2

Dokument Charty 77 č. 10/83 - Dopis předsedovi vlády o korupčních afé-
rách/

Dr. Lubomír Štrougal
předseda vlády ČSSR
nábj. kpt. Jaroše
Praha

Praha, 30. dubna 1983

Pane předsedo vlády,

Již delší dobu zneklidňují československou veřejnost úplatkářské a korupční aféry. Oficiální místa však mlčí a centrálně řízený tisk přináší na toto téma buď jen povšechné úvahy, nebo i kritiku, ta však nepřesahuje komunistický rámec a nedostává se tedy ke kořenům. Přesto je všeobecně známo, že důsledky této neucty ke stávajícím zákonům daleko přesáhly drobnosti každodenního života, a že zasahují prakticky do všech oblastí života státu.

Občané Československa bývají hromadnými sdělovacími prostředky často seznamováni s korupčními aférami v NSR, ve Francii, v USA a dokonce v Japonsku. O Československu se v této souvislosti nedozvědí nic. Velmi podrobných informací se dostává čtenářům novin, divákům televize a posluchačům rozhlasu snad o všech aspektech života v Sovětském svazu. V posledních týdnech však dochází k tomu, že o člancích předních sovětských deníků, pokud se zabývají korupčními aférami, se nedozvídáme. Tisk, rozhlas, ani televize o nich nereferují. Výjimkou bylo jen Nové slovo, vycházející na Slovensku, které 3.2.1983 přineslo materiál o korupční aféře v jedné ze svazových republik, v Azerbajdžánu. Čtenářům českých novin se však nedostalo ani této informace. Stejně tak to byl slovenský tisk, který koncem ledna letošního roku přinesl rozhovor s generálním prokurátorem Slovenské soc. republiky, namířený proti korupci, s konkrétními příklady. Rovněž tato informace však dosud v České socialistické republice chybí.

Není to dobrý stav. Tam, kde nejsou informace, dochází k pověstem a zveličování. Sporadické informování stranické veřejnosti na uzavřených stranických nebo jiných aktech nemůže nahradit celonárodní aktivitu, již je třeba získat pro bezpodmínečné dodržování zákonnosti u nás a to ve všech směrech.

Žádáme Vás proto, pane předsedo vlády, abyste se vlivem svého úřadu zasadil o to, aby československá veřejnost byla vždy zevrubně informována o záležitostech, které se jí bezprostředně týkají.

Jan Kozlík
mluvčí Charty 77

Marie Růt Křížková
mluvčí Charty 77

Anna Marvanová
mluvčí Charty 77

Dokument Charty 77 č. 13/83 - Dopis generálnímu prokurátorovi o situaci
Ladislava Lise.

Generální prokurátor ČSSR
nám. Hrdinů 1300
Praha 4

Praha, 4. května 1983

Pane generální prokurátore,

již jednou v letošním roce jsme Vám psali k případu Ladislava Lise, který je od 5.1.t.r. ve vazbě a obviněn podle § 100 tr.z. Připomínali jsme Vám, že známe dobře osobnost Ladislava Lise a jeho smýšlení a víme proto že se nemohl provinit. Na dopis jsme nedostali odpověď, považujeme však nadáše za svou povinnost upozornit Vás na následující: v dosavadním průběhu vazby docházelo k celé řadě nejasností. Například prokurátor Vaněk, který měl mít dozor nad vazbou, sám vůbec nevěděl, kde Ladislav Lis je. Zdravotní stav Ladislava Lise byl velmi špatný

před zatčením, pobíral dokonce invalidní důchod. Po prvních dvou měsících vazby zhubl o deset kilogramů. Toto sdělení samotného L. Lise prošle vězenskou cenzurou, nemůže tedy být o něm pochyb. L. Lis napsal tuto zprávu jako poslední, kterou jeho rodina dostala. Od té doby, tedy po celých 8 týdnů už žádná další zpráva nedošla, ačkoliv Ladislav Lis zcela jistě své ženě a dětem píše. Žádost paní Lisové o povolení návštěvy, které podala po uzavření spisů, byly zamítnuty nebo zůstaly bez odpovědi. Minulý týden jel za L. Lisem jeho právní zástupce. Ve věznicích v Litoměřicích mu však bylo sděleno, že jeho klient byl převezen.

Je pochopitelné, že vzniká domněnka, že Ladislav Lis je v tak špatném až avotním stavu, že jsou o tom zadržovány zprávy, a že jej nesmí vidět ani jeho advokát. Nepřirozené mlčení a situace kolem Ladislava Lise by mohly také znamenat, že drží hladovku.

Žádáme Vás proto, pane generální prokurátore, abyste situaci kolem Ladislava Lise nechal neprodleně přezkoumat a zjednal v ní nápravu.

Jan Kozlík
mluvčí Charty 77

Marie Růt Křížková
mluvčí Charty 77

Anna Marvanová
mluvčí Charty 77

Dr. Radim Falouš
člen kolektivu mluvčích Charty 77

Dokument Charty 77 č. 14/83 - Dopis PEN Clubu o zabavování literatury.

P.E.N. Club
/Maison Internationale/
Paris

Praha 14. května 1983

Obracíme se k Vaší organizaci, jejímž posláním je ochrana kulturních hodnot v oblasti literatury, s naléhavou prosbou o pomoc.

Čas od času je světová veřejnost informována o pronásledování některých občanů naší země za jejich kritické názory, přesvědčení a za šíření neoficiální kultury. Chceme Vás upozornit na velmi důležitou a dosud málo známou stránku těchto represí - totiž na pokračující ničení uměleckých a vědeckých děl.

Při domovních prohlídkách, provázejících obvinění z "pobuřování" nebo "podvracení", jsou zabavována nejhrůznější literární díla: próza, poezie, překlady, filozofické eseje, a to nejen knihy vydané v Československu nebo v zahraničí, ale často i autorské rukopisy nebo jejich strojopisné kopie /tzv. "samizdat"/.

V Československu tvoří - jak o tom konkrétně hovoří podrobný "samizdatově" vydaný "Slovník českých spisovatelů" - stovky autorů, kteří nemohou normálně publikovat; nejde přitom jen o spisovatele - beletristy, ale i o filozofy, teology, kritiky, novináře a vědecké pracovníky nejhrůznějších oborů. Mnozí z nich jsou odsouzeni k mlčení /s malou pauzou koncem šedesátých let/ vlastně už od únorového převratu v roce 1948; mnozí jsou zakázáni od roku 1969, další nemohou publikovat proto, že se jejich práce vymyká oficiální ideologii, nebo prostě jen nelíbí příslušným politickým funkcionářům. Ale ani ti, kteří jsou více či méně trpěni, nemohou vydat samozřejmě cokoli a část jejich díla zůstává jen v rukopisech. Nekonformní a zakázáni autoři mají jedinou možnost kontaktu se čtenářem: rozepsat svůj rukopis na stroji. Tato ineditní produkce může směle konkurovat oficiálním nakladatelstvím; v samizdatových edicích /jako je Petlice, Kvart, Expedice a četné další/ byly ve strojopisných kopiích vydány už stovky knih nejhrůznějších žánrů. Jen těžko lze vylíčit, kolik obětavosti a odvahy je zapotřebí k tomuto způsobu "vydávání" literatury, který se kdýkoli může stát a často stává důvodem k trestnímu stíhání, založenému na zcela svévolné aplikaci trestního zákona /např. pobuřování, podvracení, nedovolené podnikání apod./ vycházející v Československu tiskem koncem šedesátých let, dále veškeré publikace exilových nakladatelství /Publishers 68, Index, Křesťanská akademie, Konfrontace aj./

a dokonce i cizojazyčné knihy.

Pro ilustraci přikládáme k tomuto dopisu seznam zabavených knih, vypracovaný jen z několika málo protokolů o domovních prohlídkách /u Václava Bandy, Drahomíry Fajtlové, Ivana Havla, Evy Kantárkové, Mojmíra Klánského, Dany Němcové, Jiřího a Jana Rumlových, Jaromíra Šavrdy, Jiřiny Šiklové, Josefa Zvěřiny a některých dalších/. Domovních prohlídek bylo v posledních letech bezpočet a úplný seznam zabavené literatury nelze dnes už vůbec sestavit.

O odnětých textech bývá pořízen protokol; je-li zavedeno trestní stíhání slouží zabavená literatura jako tzv. "důkazní materiál", není-li zahájeno, nebývá přesto majiteli většinou vrácena. Trvá-li postižený na vrácení svých knih, koná se zvláštní trestní řízení, které jejich zabavení oficiálně stvrdí rozhodnutím o jejich prepádnutí státu. Nevíme, jak státní moc se zabavenými knihami a rukopisy nakládá, důvodně se však obáváme, že jsou tyto kulturní hodnoty ničeny. Jde o nenahraditelné škody protože mezi takto ztracenými díly bývají časte i rukopisné originály či různé rozpracované texty, které nelze později už nijak rekonstruovat. Výmluvným dokladem nesmyslnosti této vandalské praxe jsou - mezi mnoha jinými - tyto případy: v mnoha rodinách byly zabaveny básnické sbírky národního umělce Jaroslava Seiferta "Deštník z Piccadilly" a jeho paměti "Všechny krásy světa" přesto, že obě knihy nedávno oficiálně vyšly v Československém tiskem. Rodině Rumlových byla odebrána publikace "Dokumenty konference o bezpečnosti a spolupráci v Evropě - Helsinky 1975", vydané oficiálním nakladatelstvím Svoboda. Spisovatel Mojmír Klánský zabavila Bezpečnost rozepsanou sbírku povídek a dodnes mu tento jediný exemplář rozepsaného rukopisu nevrátila. U spisovatelky Evy Kantárkové byla kromě jejích rukopisů a knih vydaných v zahraničí zabaveny i pohádky Jana Vladislava. U dr. Josefa Zvěřiny, katolického kněze a teologa, byly rovněž zabaveny rukopisy, na kterých pracoval, a teologická literatura, kterou ke své práci potřebuje. Jde např. o latinské a polské vydání encykliky Redemptor hominis, která byla spolu se Zvěřinovou úvahou "Nežít v nenávisti" soudním rozhodnutím klasifikována jako "ironizování dialektického materialismu, marxismu-leninismu, světového názoru dělnické třídy, zlehčující revoluci a boj socialistických států za mír". K tomuto případu předkládáme usnesení Městského soudu v Praze ze dne 23.2.1983 a Zvěřinovo odvolání. Zvláště bolestný je případ spisovatele dr. Jaromíra Šavrdy, který byl dne 3. března 1983 u Okresního soudu v Ostravě odsouzen pro pobuřování. Jedním z bodů obžaloby byla skutečnost, že si opsal poému Alexandra Tvardovského "Terkin na onom světě", která vyšla u nás i v Sovětském Svazu, a kterou si vypůjčil v ostravské veřejné knihovně. Soudní znalec v oboru literatury doc. dr. Kála GSc. z Palackého univerzity v Olomouci však při přelíčení tvrdil, že "poéma je silně protisovětská, nikdy v ČSSR oficiálně nevyšla a Tvardovskému je pouze připisována". Manželka dr. Šavrdy si v přestávce přelíčení vypůjčila v ostravské knihovně slovník sovětských spisovatelů který vyšel v r. 1977 v nakladatelství Odeon v Československu, v němž je Tvardovského poéma hodnocena jako "satirický groteskní obraz nedostatků v sovětském životě". Slovník byl předložen senátu, dr. Šavrdy byl však přesto uznán vinným ve smyslu § 100 odst. 2 tr.zá /pobuřování/ a odsouzen k trestu odnětí svobody nepodmíněně na 25 měsíců. Ve výpočtu těchto absurdních zásahů bychom mohli pokračovat. Žádáme Vás snažně, abyste v souladu s posláním Pen-klubu /jehož jsou mnozí postižení autoři členy/ ve všech svých jednáních s oficiálními představiteli československé kultury upozorňovali na tuto hluboce protikulturní praxi, a abyste se vahou své autority zasazovali o to, aby všechny zabavené rukopisy, opsané texty i tiskem vydané knihy - existují-li ještě - byly vráceny jejich autorům a majitelům a byla celé této nemravní praxi učiněna přítrž.

Děkujeme za pochopení naší obtížné situace a za vaši pomoc, která nebude jen pomocí nám, ale zároveň podporou elementárního práva na svobodu spisovatelské tvorby vůbec.

Jan Kozlík
mluvčí Charty 77

Marie Růt Křížková
mluvčí Charty 77

Anna Marvanová
mluvčí Charty 77

Václav Havel
člen kolektivu mluvčích Charty 77

přílohy:

Na vědomí: PEN American Center, 47 Fifth Avenue New York N.Y. 10003, USA
PEN Zentrum Bundesrepublik Deutschland, 61 Darmstadt
Ministerstvo kultury ČSSR
Svaz českých spisovatelů

Pozn. redakce: Příloha k dokumentu Charty č. 14/83 se skládá ze tří částí - seznam 240 rukopisů a strojopisů zabavených při domovních prohlídkách, seznam 62 knih vydaných v zahraničí a odvolání k Nejvyššímu soudu CSR proti zabránění věci při domovní prohlídce dr. Josefa Zvěřiny.

Dokument Charty 77 č. 15/83. - Dopis Federálnímu shromáždění o ohrožení práv dítěte.

Federálnímu shromáždění ČSSR
Vinohradská 1
Praha 1

Již během loňského roku, v dokumentu č. 20/82, upozornila Charta 77 kompetentní orgány ČSSR na tu část lidských práv, která se týká dítěte. Učinili jsme tak v souvislosti s problémy vzdělání a výchovy dětí v rámci současné situace v Československu. I tentokrát, zejména u příležitosti nadcházejícího Dne dětí 1. června, chceme upozornit na eventuelní nové ohrožení práv dítěte v naší vlasti.

Dnem 1. dubna 1983 nabyla účinnost novela č. 131/1982 § 45 zákona o rodině. V jejím třetím odstavci se praví: "Jestliže je výchova dítěte vážně ohrožena nebo vážně narušena a jiná výchovná opatření nevedla k nápravě, nebo jestliže z jiných důvodů nemohou rodiče výchovu dítěte zabezpečit, může soud nařídit ústavní výchovu. Jestliže je to v zájmu dítěte, může soud nařídit ústavní výchovu i v případě, kdy jiná výchovná opatření nepředcházela. Z důležitých důvodů může soud nařídit ústavní výchovu až jeden rok po dosažení zletilosti." Chápeme plně, že zákon může vyjadřovat především snahu státu co nejpružněji a s co nejmenšími odklady se zastat dětí, které žijí ve skutečně neutěšených rodinných poměrech, např. u rodičů či pěstounů, kteří buď o dítě hrubě nedbají, případně kteří je uvádějí do situací ohrožujících jejich zdraví či život. Přece jen se však nemůžeme zbavit tísnivého pocitu, jak snadno je možno realizovaného znění zákona o rodině zneužít jako nástroj politického nátlaku a šikan. Co když soudní orgán, posuzující situaci dítěte, bude považovat za vážné ohrožení jeho výchovy okolnost, že dítě je např. vychovávané v náboženském či politicky neoportunním duchu? Jaký je vlastně sortiment oněch jiných důvodů, které opravňují soud, aby nařídil odnětí dítěte rodině a přikázal ústavní výchovu? Které důvody budou ospravedlnovat soudce, aby tak rozhodli, aniž by předcházela jiná výchovná opatření? Není oprávněná obava, že soudci, kteří se poddají mimesoudním pokynům a budou jednat podle různých "politických" direktiv /pro což existuje již nemalý počet precedentsů/, budou považovat za důvod k odnětí dítěte z rodiny okolnosti, které souvisejí především s právě aktuálním politickým respektive ideologickým nátlakem? Neposkytuje novelizovaná formulace nový prostor pro nátlak na neoportunní rodi-

ny. Je vyloučeno, aby ti otcové, matky či pěstouni, zodpovídající za dítě a skutečně o ně pečující s láskou, avšak svým občanským postojem projevující se neoportunně, nebo jinak se znelibivší, uslyšeli při těch či oněch "pohovorech" výhrůžky týkající se odnětí jejich dětí, a to právě s poukazem na nové znění a možnosti novely zákona o rodině?

Neměla by se tak stávat, protože v Deklaraci práv dítěte, přijaté Valným shromážděním OSN, se vyhláší, že v duchovním vývoji mají působit a za dítě ručit především rodiče, a to díky těm lidským podmínkám, které nemůže nahradit žádná jiná instituce. Byli jsme však již nejménou svědky, kdy naše justice podle jednostranného a zpolitizovaného komentáře k zákonu /např. k § 98, § 100, § 112, § 178 aj./ bez přihlídnutí k jiným platným normám /např. k lidským právům, garantovaným podle vyhlášky 120/78/.

Proto důrazně upozorňujeme na možnost hrubého zneužití nevelizovaného zákona znění o rodině a žádáme, aby buď znění bylo pospráveno či doplněno v tom smyslu, aby zneužití bylo vyloučeno, a aby v komentáři k tomuto zákonu bylo jasně formulováno, že tento zákon nesmí být aplikován jako nástroj tlaku na občansky nekonformní rodiče či jako nástroj ideologické převýchovy dětí.

Praha, 16. května 1983

Jan Kozlík
mluvčí Charty 77

Marie Růt Křížková
mluvčí Charty 77

Anna Marvanová
mluvčí Charty 77

Dokument Charty 77 č. 16/83 - Dopis prezidentu republiky k odsouzení dr. Jaromíra Šavrdy a prof. V. Liberdy.

Dr. Gustáv Husák
prezident ČSSR
Praha - Hrad

Pane presidente,

nedávno byl už podruhé v Ostravě odsouzen za údajné pobuřování - tentokrát k nepedáněnému odnětí trestu svobody na 25 měsíců - ostravský spisovatel dr. Jaromír Šavrdá. Za totéž, za co byl odsouzen už jednou: že u něho bylo nalezeno několik strojopisů, převážně jeho vlastních textů, ale i některých dalších, a to několik knih, dílem vydaných v zahraničí a dílem u nás v šedesátých letech. Tentokrát byl jeho proces už docela zjevným výsměchem jakékoliv mravnosti, spravedlnosti i logice: výmluvně o tom například svědčí okolnost, že jako jeden z hlavních argumentů obžaloby sloužil Šavrdův opis Tvardovského básně "Terkin na onom světě", tj. básně jednoho z nejvýznamnějších sovětských spisovatelů nedávné doby, básně legálně v SSSR publikované a kritikou i samotným oficiálním Slovníkem sovětských spisovatelů kladně ceněné. Důkazy o tom snesené nevzal soud vůbec v potaz, stejně jako všechny další důkazy o Šavrdově nevině. Nevzal v potaz ani konstатовanou skutečnost, že vlastní rukopisy dr. Šavrdy, figurující rovněž v žalobě, nemají žádný podvrtný charakter, ba že dokonce nabízejí pozitivní obraz činnosti STB /šlo o detektivky/. Ale i kdyby nebylo toho všeho, je jasné, že za pobuřování lze soudit podle toho, kdo někoho jiného něčím pobouřil; nic takového však nebylo dr. Šavrdovi prokázáno. O naprosté neúčtě k celému soudnímu řízení svědčí posléze i takové detaily jako například, že prokurátor dr. Jurča při líčení usnul a jednání muselo být proto přerušeno. Dr. Jaromír Šavrdá je vážně nemocen, ve vazbě zhubnul o 18 kg, potřebuje nálezavě opraci nohou /sami lékaři z vězenské nemocnice na Pankráci doporučili přerušení vazby, aby tato náročná operace mohla být provedena/. Hrozí mu - nebude-li operace včas a řádně provedena - amputace nohou.

Domníváme se, že tu jde o zvláště otřesný případ svévole krajských

bezpečnostních orgánů, jejich naprosté ignorace k zákonům, k elementárním lidským právům i k základním humánním principům.

Spolu s dr. Šavrdou byl stejně nesmyslným způsobem odsouzen i prof. Vladimír Liberda, člověk který stál za války pro svou odbojovou činnost už před nacistickou popravčí četou, a který pak celý svůj život zasvětil boji za to, aby se hrůzy, jaké v mládí poznal, už nikdy nemohly opakovat.

Jménem Charty 77, jejímž je Jaroslav Šavřda signatářem /což je zřejmě jeho největší, byť nevyložená "vina"/ Vás s veškerou naléhavostí žádáme, abyste jeho i Liberdův případ napravil způsobem, který je v tuto chvíli asi jediný možný, a který je zcela ve Vaší kompetenci, totiž udělením milosti. Jsme přesvědčeni, že je zcela evidentně nejen v obecném zájmu, ale i v zájmu současného státního vedení, aby Československa znovu a znovu na sebe neobracelo pozornost světové veřejnosti takto hanelnými případy, byť by byly jen dílem provinčních institucí, neboť i takové případy vrhají - tím, že jsou vůbec možné - velmi smutné světlo na celou československou justici a státní moc. Zvláště nyní před velkým mírovým kongresem v Praze, by akt nápravy tohoto čerstvého a obzvláště provokativního bezpráví byl zřejmě na místě: určitě by pomohl překonat pochybnosti o důvěryhodnosti hostitelské země kongresu a jeho pořadatelů, nad kterou se četné západní mírové iniciativy, jak je nám známo, vážně a s obavami zamýšlejí.

Praha, 17. května 1983

Jan Kozlík
mluvčí Charty 77

Marie Růt Křížková
mluvčí Charty 77

Anna Marvanová
mluvčí Charty 77

Václav Havel
člen kolektivu mluvčích
Charty 77

Ludvík Vaculík
spisovatel

Dokument Charty 77 č. 17/83 - K zadržení čs. občanů v Angole

UNITA
Angola

Jménem Charty 77, občanské iniciativy k obraně lidských práv a základních svobod československých občanů proti jakémukoliv utlaku a zvláště ze strany moci, stejně jako jsme činili při porušování těchto práv a svobod v naší zemi, odsuzujeme i násilné zadržování skupiny čsl. občanů, v tom i žen a dětí v Angole. Je to akt odporující základním zásadám humanity, jak jsou vyjádřeny ve Všeobecné deklaraci lidských práv. Žádáme neodkladné propuštění všech.

Praha, 22. května 1983

Jan Kozlík
mluvčí Charty 77

Marie Růt Křížková
mluvčí Charty 77

Anna Marvanová
mluvčí Charty 77

x x x x x x x x x x x

Sdělení VONS č. 327 - Případ RNDr. Mikuláše Duraye

Dne 10.11.1982 zahájil městský prokurátor JUDr. Miloslav Jakšík trestní stíhání proti RNDr. Mikuláši Durayovi, nar. 18.7.1945, bytem Bratislava, Jaskový rad 161, povoláním geologovi Doprastavu Bratislava, nařídil u něho domovní prohlídku a vzal ho do vazby. Dr. Durayovi byla již v roce 1979 udělena výstraha náčelníkem SNB Bratislava a v červnu 1982 byla u něho provedena domovní prohlídka, při níž StB zabavila mnoho písemností, knih a osobních poznámek. Dne 28.12.1982 podal prokurátor

obžalobu proti dr. Durayovi k Městskému soudu v Bratislavě. V lednu a poté v únoru 1983 bylo stanoveno hlavní líčení, které bylo poodkrát odloženo na neurčito. V únoru 1983 byl dr. Duray propuštěn z vazby, ale trestní stíhání zastaveno nebylo.

Dr. Duray je obviněn z podvracení republiky /§ 98/1,2b tr.z./, "že vyhotovoval, rozmnožoval v ČSSR i v zahraničí písemnosti s pobuřujícím charakterem nepřátelsky zaměřeným k soc. společenskému a státnímu zřízení republiky..". Obžaloba se opírá o 10 dokumentů, vypracovaných obžalovaným v letech 1979 až 1981, které adresoval různým státním institucím a některé byly publikovány v zahraničních časopisech. Dokumenty se zabývají právním, kulturním, sociálním a ekonomickým postavením Maďarů na Slovensku. Rozebírá v nich především rozhodnutí ministerstva školství SSR o jazykové přestavbě maďarských škol, které se realizuje plánovaným snížením /snížením/ počtu škol a necitlivým omezením výuky v maďarštině, jejímž cílem je asimilace Maďarů. Na základě odborných posudků z ustavu marxismu-leninismu ÚV KSS obžaloba dr. Duraye viní, že dokumenty "záměrně zkreslují údaje, mohou vyvolat protisocialistické, nacionalistické nálady a nahrávají antikomunistickým zahraničním centrálním vytvářením falešného zdání, že v ČSSR chybí řešení národnostní otázky, a že objektem útoku je ústavní jednota republiky." V obžalobě se objevuje varující a na padesátá léta upomínající zneužitelné označení "buržoázní nacionalista", aniž je rezebráno, v čem spočívá toto nařčení. Formulace jsou vágní a všeobecné, uvedená tvrzení nejsou dokumentována.

Metivem jednání dr. Duraye byla snaha upozornit a vyvolat diskusi, která by vedla k nápravě některých necitlivých zásahů státních orgánů, jež jsou v rozporu se zákonem č. 144/68 Sb. o národnostních menšinách v ČSSR.

1. května 1983

Výbor na obranu nespravedlivě stíhaných
Československá liga pro lidská práva
člen Mezinárodní federace pro lidská práva

Sdělení VONS č. 328 - Š. Mihalusová, A. Holičková, M. Červená, O. Iváková
ve vazbě.

V souvislosti se zásahem proti příslušníkům Františkánského řádu /viz sdělení VONS č. 324/byly dne 1. dubna 1983 obviněny a vzaty do vazby Štěpánka Mihalusová, nar. 1932 /v letech 1950 - 53 pracovala po absolvování učitelského ústavu pro mateřské školy jako dělnice, v letech 1953 - 1978 v Ústavu sociální správy ve Skalici u Znojma jako ošetřovatelka, v nemocnici v Ružomberku pracovala od r. 1978 rovněž jako ošetřovatelka/, Anna Holičková, nar. 1953 /po absolvování spejařské školy pracovala v Ústavu sociální správy ve Skalici u Znojma, kde ukončila zdravotní školu a stala se rehabilitační sestrou a od r. 1978 je ošetřovatelkou v Ružomberku/, Marta Červená, nar. 1954, /od r. 1970 zaměstnaná v Ústavu pro slabomyslnou mládež v Břežanech u Znojma. Od r. 1980 dělala archivářku a později sanitářku v nemocnici v Trstené na Oravě/ a Olga Iváková, nar. 1955 /od r. 1970 zaměstnaná jako sanitářka v Ústavu pro slabomyslnou mládež v Břežanech u Znojma v letech 1978 - 80 byla sociální pracovnící v Žilině a od r. 1980 ošetřovatelkou v Ústavu pro slabomyslnou mládež v Tvrdošíně na Oravě./.

Všechny jsou obviněny z maření státního dozoru nad církvemi a náboženskými společnostmi /§ 178 tr.z./ a jsou vězněny v Žilině.

1. května 1983

Výbor na obranu nespravedlivě stíhaných
Československá liga pro lidská práva
člen Mezinárodní federace pro lidská práva

Dopis 80 slovenských občanů prezidentu republiky

Dr. Gustáv Husák
prezident ČSSR
Praha - Hrad

Vážený pán prezident,

obraciame sa na Vás ako obyvateľia tejto krajiny, ako občania tohto štátu. Obraciame sa na Vás ako na ústavného garanta zákonnosti v republike. Táto funkcia koncentruje na Vás najvyššiu právnu a politickú zodpovednosť za pomery v štáte.

Veď nás k tomu viaceré okolnosti z posledného obdobia, ktoré v nás vyvolávajú znepokojenie nad možnosťami realizácie náboženského presvedčenia v Československu, ale bezprostredným podnetom pre tento list je posledný zásah Štátnej bezpečnosti proti veriaciim z 27. marca t.r.

V nedeľu 27. marca - na Kvetnú nedeľu - približne o 7. hodine ráno obsadili skupiny príslušníkov Štátnej bezpečnosti niekoľko domov a bytov po celom Slovensku - v Bratislave, Hlohovci, Košiciach, Prešove, Trstenej /tam 29. marca/, Tvrdošíne, Ružomberku, Lubochni, Poprade, Svite, Vranove, Humennom. Urobili v nich domové prehliadky a zaistili všetky prítomné osoby. Ďalšie domové prehliadky a zatýkania prebehli v rovnakom čase aj na niekoľkých miestach v Čechách a na Morave.

Domové prehliadky a zaistovania smerovali proti osobám, ktoré sa z vnútorného presvedčenia rozhodli zasvätiť svoj život Bohu. Ich rozhodnutie v žiadnom smere neznamenalalo odvrátenie sa od tejto spoločnosti a od účasti na spoločnej práci. Inšpirovaní príkladom sv. Františka z Asisi, prapredobnili sa sociálne najslabším skupinám obyvateľov a im pomáhali. Popritom chodili riadne do zamestania, na pracoviskách ich hodnotili ako dobrých pracovníkov. Volný čas využívali na zdokonaľovanie sa vo svojej viere. A práve táto stránka ich života najviac zaujímala Štátnu bezpečnosť. Pri domových prehliadkach v jednotlivých domoch a bytoch zhabala stovky položiek náučnej náboženskej literatúry, modlitebných knížiek, križe, bohoslužobné predmety. Bezpečnosť vypočúvala desiatky osôb a položené otázky sa týkali zase najviac povedu náboženskej literatúry, účasti na bohoslužbách a okruhu osôb, zangažovaných do tejto činnosti. Najmenej osem osôb na Slovensku ponechali vo vyšetrovacej väzbe a obvinili ich z tzv. marenia dozoru nad cirkvami, ktoré mali spachať svojou účasťou v údajne ilegálnom františkánskom ráde.

Zásah Štátnej bezpečnosti je príkrým porušením platného práva. Ústava ČSSR zabezpečuje všetkým občanom náboženskú slobodu. Medzinárodný pakt o občianskych a politických právach, ratifikovaný Československom a uverejnený v Zbierke zákonov po čísle 120/1976 pokrýva všetku činnosť obvinených, za ktorú ich stíhajú. Ešte Pakt o náboženskej znášanlivosti schválený Valným zhromaždením OSN v r. 1981, zaväzujúci našu republiku prinejmenším morálne. Konečne, právo na výmenu informácií - zahrnuje aj náboženskú literatúru - obsahuje Záverečný akt Helsinskej konferencie ktorý ste za Československom podpísal práve Vy, pán prezident.

Zásah Bezpečnosti dne 27. marca prebehol protiprávne aj v niektorých detailoch. V Bratislave nepredložili príslušníci ŠtB pri prehliadke súhlas prokurátora, neumožnili zainteresovaným osobám účasť na prehliadke, nedoručili kópiu zápisnice o zabavených veciach. Obvinenie neobstojí tiež z dôvodu, že rehole, vrátane františkánskej, nie sú u nás zakázané žiadnou právnou normou.

Naše znepokojenie zvyšuje skutočnosť, že tento zásah proti veriaciim občanom sa udial na pozadí celej reťaze trestných postihov v posledných rokoch, súvisiacich s náboženstvom. Ich priebeh v mnohom pripomína zlé obdobie v povojnových dejinách našej republiky, o ktorom sme mysleli, že je nenávratne prekonané. Procesy proti veriaciim, obžalovaným z marenia

dazoru nad cirkavmi prebiehali s faktickým vylúčením verejnosti, pred sudmi, ktoré nemožno označiť za nezávislé, s obmedzenou možnosťou dekazovania nevinu obžalovaných v priebehu trestného stíhania.

Vážený pán prezident! Váš osobný osud v 50-tych rokoch je varovaním do akých tragických situácií môže uvrhnúť vlastných občanov štátny aparát, ovládaný netolerantnou ideológiou. Vo vedomí tejto skutočnosti aj vo vedomí Vašej zodpovednosti pred zákonmi a pred dejinami tejto republiky, obraciam sa na Vas so žiadosťou: zastavte znovu sa rozbiehajúce postihy veriacich občanov. Nariadte prepustenie zatknutých z 27. marca t.r. a zastavenie ich trestného stíhania.

V apríli r. 1950 Bezpečnosť podobným spôsobom obsadila všetky kláštory v republike a ich obyvateľov celé roky protiprávne držala v internáčnych táboroch. Slubovala si - a nielen Bezpečnosť - od toho likvidáciu reholí najneskor s vymretím vtedajších rehoľníkov. Dnes, po 33 rokoch, Bezpečnosť znovu zatýka mladých ľudí, narodených po r. 1950 a stihá ich pre príslušnosť k reholi. Stíhanie nelikviduje rehole, ale poškodí štát, ktorý ich stihá.

Slovenské dejiny sú 1100 rokov spojené s kresťanstvom a kultúrne dejiny nášho národa si nemožno predstaviť bez posobenia rehoľných spoločností. Aj z toho odvodzujeme svoje právo a povinnosť ozvať sa proti zásahu Štátnej bezpečnosti ešte viac ako z právnych noriem.

Pozn. redakcie: Dopis podpísala plnými jmeny asi 80 slovenských občanů. Seznam neuvádíme pro špatnou čitelnost kopie.

X X X X X X X X X X X X X

Odvolání signace Charty 77 Martinem Kottasem

Mluvčím Charty 77

Karlovy Vary 5.5.1983

Na podzim roku 1977 jsem provedl signaci Cha 77. Vzhledem k tomu že jsem s obsahem v té době souhlasil. Odstupem doby jsem jiného názoru a proto Vás žádám aby jste mou signaci zrušily a vyškrtily mě se seznamu signatářů. Jsem dělník a o politiku se nezajímám a ani nemám zájem. Žádám vás abyste mi odpověděly jak bylo s mou žádostí naloženo.

Děkuji

Kottas Martin
Karlovy Vary
Andělská Hora 48
364 72

Odpověď:

adresa

Praha 24.května 1983

Pane Kottasi,

Váš dopis mi došel, i když Vám Bezpečnost dala neúpinou adresu. Místo používaného Vám totiž uvedli jen popisné číslo domu. Obsah Vašeho dopisu, že si přejete "zrušit signaci Charty 77", beru na vědomí. K Vašemu konstatování, že jako dělník se o politiku nezajímáte, mi však dovolte poznámku. Zejména v naší zemi je nutné, aby se právě dělníci zajímali o věci veřejné, má-li dojít k jejich nápravě. Ale to jistě zjistíte časem sám. Srdečně Vám přeju hodně zdraví.

Anna Marvanová

Odvolání signace Charty 77 Evou Novákovou

Paní Marvanová

V Chodově 27.4.82

dne 13. července 1982, jsem na adresu Dr. Ladislava Lise zaslala dopis, na kterém odvolávám signaci Charty 77, tento jsem podpísala v roce 1977. Do současné doby jsem však nedostala žádnou odpověď o přijetí

odvolání Charty 77, přestože jsem o toto žádala.

Z toho důvodu zasílám druhý dopis, kterým odvolávám svou signaci Charty 77. S Chartou 77 nesouhlasím, neboť její znění a smysl není totožný s mým přesvědčením. Signace Charty 77 byla na mě vylákána podvodným způsobem mým bývalým manželem Vratislavem Riedlem. S Chartou 77 nechci mít dále nic společného. Žádám, aby mé odvolání Charty 77 bylo vzato na vědomí.

Dále žádám, aby mi byl potvrzen příjem mého odvolání a toto bylo zveřejněno v samizdatech. Potvrzení příjmu odvolání Charty 77 mi zašlete na níže uvedenou adresu.

Nováková Eva
PSČ 357 35 Chodov
9. května 753

Odpověď:

Paní
Eva Nováková
9. května 753
Chodov

Paní Nováková,

Váš dopis z 27.4.1982 /pošt. razítko 29.4.1983/ mi došel, i když Vám Bezpečnost dala neúplnou adresu. Místo používaného Vám totiž uvedli jen popisné číslo domu.

Nemohu se vyjadřovat k Vaším rodinným poměrům, jen je škoda - myslím hlavně Vaše - že svůj podpis Charty 77 dementujete jako podvodně vyláká- ný až po řádce let. Obsah Vašeho dopisu beru na vědomí. Zveřejnit Vaše odvolání v samizdatech, jak si přejete, nemohu. Charta 77 ani já žádné nevydává.

De dalších let Vám přeju hodně zdaru a zejména to, aby příští Vaše počiny určovala jen Vaše vůle.

Praha, 23.května 1983

Anna Marvanová

X X X X X X X X X X X X X X X X X X

Dopis prof. Skillinga časopisu Czechoslovak Life

Tisková agentura Orbis
Czechoslovak Life
Vinhraďská 46

22. února 1983

Vážený pánové,

odpovídám na výzvu redaktorů časopisu Czechoslovak Life, jehož jsem dlouholetým čtenářem. Rád bych přispěl svým názorem, co je v sou- časné době rozhodující pro existenci lidstva a co by mělo být hlavním předmětem jednání Světového shromáždění v Praze.

Během své nedávné návštěvy Japonska jsem navštívil Pamětní mírový park v Hirošimě. Tamnější muzeum předvádí hrůzy pohromy z 6.8.1945, kdy přes 100 000 lidí zahynulo na místě a mnozí další ji přežili jen jako chodící mrtvoly. Mírová deklarace, přijatá minulé léto u příležitosti 37 výročí onoho děsného dne, prohlašuje, že "Hirošima je nejen svědkem historie", ale i "trvalým varováním pro budoucnost lidstva". Hirošima, stejně jako Osvětim či Babi jar, je symbolem nelidského vztahu člověka k člověku a přináší kategorický imperativ hledat cesty k udržení míru. Současně poukazuje na problém před kterým se ocitáme ve snaze sjednotit hledání cest k míru s obranou svobody. Tyto dvě nejvyšší hodnoty jsou spolu nerozlučně spjaty. "právo na život" je hájeno v článku 3 všeo- becne deklarace lidských práv, kde se praví: "Každý má právo na život, svobodu a osobní bezpečí". V Mezinárodním paktu o občanských a politic- kých právech, který podchycuje tato práva v mezinárodním právu i domá-

cími zákony každého ratifikujícího státu, se vyhláší, že "každá lidská bytost má vrozené právo na život", nicméně toto ustanovení je součástí obsáhlého seznamu všech lidských práv, z nichž žádnému není dána přednost před ostatními.

Mírové hnutí v Západní Evropě a Severní Americe získalo ocenění a podporu, protože varuje před nebezpečím rozsáhlých aréálů nukleárních zbraní, jejich neustálým rozšiřováním na obou stranách a pronikáním do mnoha dalších zemí. Občas někdy, avšak nikoliv vždy se tato hnutí vyhnují jednostrannosti a volají po kontrole a omezení nukleárních zbraní na všech stranách, nejen na Západě. Politický dopad těchto tlaků může být bohužel jen jednostranný, protože obdobná hnutí v Sovětském svazu a u jeho spojenců jsou přísně potlačována. V době, kdy desítky tisíc demonstrovaly v západní Evropě, byla v Moskvě malá skupinka "peacenik" /obránců míru/ rozprášena tajnou policií a její vedoucí byli zadrženi. Je to další doklad o způsobu, jak odírání lidských práv brání v boji za mír a odzbrojení. Kde by naproti tomu pochyboval, jak obrovským krokem v před k míru a k nukleárním dohodám by bylo rozhodnutí Sovětského svazu, pod jeho novým vedením stáhnout z Československa, z Afgánistánu, propustit aktivisty za lidská práva Ščaranského a Orlova a dovolit Polsku, aby si samo zvolilo svůj osud?

Hnutí za lidská práva - Charta 77 - ve vaší zemi vyjádřila své sympatie s mírovými hnutími pokud jsou založena na iniciativě samotných občanů a s jejich bojem za "právo na život". Ve svém dokumentu z 29.3.83 poukázala na skutečnost, že násilí a nespravedlnost uvnitř států je faktorem přispívajícím ke vzniku války, a že úcta k lidským právům, jak je vyjádřena v Helsinské konfexanak deklaraci, je podmínkou sine qua non míru mezi národy. Ve svém pozdějším dokumentu z 27.8.1982 Charta 77 tuto myšlenku opakovala: snaha o lidský a důstojný mírový život bude všeobecně platnější, tedy na Západě i Východě, na Severu i Jihu, přičte-li se k úsilí o odzbrojení ještě úsilí o dodržování mezinárodně přijatých konvencí a paktů o občanských a lidských právech.

S pozdravem Váš

H. Gordon Skilling
profesor v.v.
University of Toronto
Canada

Pozn. redakce: Profesor Skilling se dlouhou dobu zabývá studiem čs. nejnovějších dějin. Jeho literární činnost připomíná do značné míry činnost E. Denise počátkem tohoto století, kdy jeho díla podávala pravdivý a kritický obraz českých dějin od nástupu habsburského panství. Prof. Skilling je autorem řady prací o čs. dějinách od Mnichova do současné doby, n.j. knih Czechoslovakias Interrupted Revolution, Charter 77 and Human Rights in Czechoslovakia aj.

X X X X X X X X X

Dopis Ivana Jirouse z vězení

Ivan Jirous
NVÚ MS PS 1/15
307 11 Valdice
manžel

Juliana Jirousevá
588 67 Stará Říše 94
manželce

Milá Juliánko,

tak dneska sice ještě dopis dostaneš, ale žádná sláva ti bolí mě trochu hlava, je zřejmě před bouřkou, ale to je jenom vhodná varuška nemusel jsem te odkládat na poslední chvíli. Teď už je problém něco napsat - on je to problém ovšem i jindy. Nenapišu ti dneska jak vidím,

skoro nic, - v soustředění mě intenzivně ruší radio - budeš to mít jako pozvelnou přípravu na období, kdy jak předpokládám, nebudeš dostávat dopisy vůbec. Od tebe dorazily všechny dopisy v pořádku, ty útržky světa dětí, které se dovidám, by mě za normálních okolností inspirovaly k nějakým říkánkám, abych se aspoň touto formou účastnil života doma, no darmo mluvit. Takže je to takovej stav mysli, kterej mě brání psát vůbec. Neber to, prosím Tě, nějak úkorně, že Ti píšu tak stručně, ani vyčítat ti to nebudu, nic s tím nenadělám. To, co bych Ti chtěl napsat nejde a prázdný slámy se namlátí i bez nás dost. Z toho, co mi píšeš o holčičkách, se trvale raduju, Ty mi připadáš trochu unavená, je toho na Tebe dost; že Tě jeden flám tak vyřídil mě nepřekvapuje; Už nám, holka, táhne na čtyřicítku, a Ty nemáš při tom provozu možnost nikde dospát. Napiš mi, jestli se něco děje s tím foťákem. Že jsou tady už vlaštovky, to vím, tuhle jsem jednu viděl zblízka, jak se v chodbě na renesančním segmentu tympanonu obhlíží místo pro hnízdo. Že máte kotě, to je pro děti bezvadný. Pokud jde o moje zdraví, tak jsem poněkud přibrál na váze, jídla je tu dost, dvakrát se o mne pěkousela chřipka, ale zahnal jsem ji vždycky úspěšně scylopirinem. Takže nemusíš mít obavy, i čerstvý-he vzduchu mám dost, máme pořád otevřená okna. Žádným nepříjemnostem nejsem vystaven, přežívám to v jakési cystě, větší problémy budou, až vylezu ven, až ta cysta pukne. No, ale to už bude jiná historie. Tak buď na tohle nedochůdče dopisový hodná, proležím ho pusinkama, abych ho trochu prosvétlil. Pořád na Vás myslím a jsem v duchu s Váma. Bylo mi řečeno, že ještě tak čtyřverší bych napsal do dopisu moh, a tak to na závěr zkusím: Prosím vroucně Marii Pannu/ať ochraňuje Juliánu/Modlitbu ticheu pouštím, ze rtů/špatruj Františku a Martu.
Miláčku, pohlad za mne holčičky po hlavičkách, Tebe líbám a miluju.

Valdice 15.5.1983

Tvůj Martin

Dopis č. 34

X X X X X

Eva Kantárková: Co je moderní /Fejeton Josefu Zvěřinovi k sedmdesátinám/

Slovo modernost a moderní se mimo oblast dámského odívání téměř nepoužívá, moderna ustrnula v pojem uměleckého směru starého celá desetiletí. Ještě tak poválečná období jsou štvanci modernosti, souvisí to nejspíš s rozpadem hodnot, který válka způsobila. A dnes snad čeká slove modernost v koutku na převraty? Ale ne, najednou jsem je uslyšela, kde bych se toho nejméně nadála. "To není moderní", řekl Josef Zvěřina o komsi nesnášenlivého chování a maličko máchl rukou, jen nepatrně, aby nedal odsudek viditelně najevo. A mně najednou to slove zaznělo živě, nevytěpěle, zrovna jako čerstvě vytvořené, nečekaný posun v úhlu pohledu. Takže modernost. Nejdřív se k člověku blížíme se zvědavostí, aspoň já, zvědavá Eva. Pak vzniká mnoho možností: sblížení, rozčarování, obdiv, odpor, souznění, znechucení, podmanění .. Zde se vyznávám z účty až plaché a z citu ničím nezakaleného. Hlubavost však tu současně zůstává stát před uzamčeností celku, a to bych ráda vysvětlila.

Z dětství mám uchovanou představu kněze jako osoby ve ctihodnosti nedotknutelné. Tehdá se ještě máše celebroyaly latinsky, náš pan farář nosil kolárek i ve všední den a na mši vycházel z fary v dlouhém černém hábitu; my děti ho zdravily "Pochválen buď Pán Ježíš Kristus" a on nám odpovídal: "Až na věky" a vůbec mluvil jinak, než ostatní učitelé a věci nás učil jen tajemné, tak tajemné, jako byla latina, svatostánek, zpo- vědnice, kár i farská zahrada za vysokou zdí. Moje zážitky s ním spojené jsou poetické, tak stejně a silně poetické, jako jsou dopisy, které mi Josef Zvěřina píše o víře. Památce faráře Josefa Suchtely se před několika roky přišel poklinit celý kraj, a ten věru neoplývá zbožností, pan farář prý měl pohřeb jak nějaký biskup, lidemvídá, koho uctít. A co jsem četla například ve "Zločinu pátera Amara", zůstalomi, díky jemu, zkuše-

ností jen literární, a jeho lidsky vroucí obraz mi nepřekryl ani zasvěcený Brežněv popis státu a úřadu jménem Vatikán. Náš popovický pan farář byl dobrý, ale rozhodně nebyl moderní. Například když zemřel TGM, věšel tak hluboce v katolickém přesvědčení, že odmítí na faře vyvěsit černý prapor a navzdory všeobecné účtě, již se těšil, vyvolal veliké pohoršení.

Bylo by ale hrubé říci, že svrchu uvedená modernost je, moderností tím, že by přesahovala meze katolictví nebo kněžství. Takto založený výklad by byl zcela falešný. Ale současně si nejsem jista, zda každý tu modernost vidí a zda ji každý chválí. A možná, napadá mě, já ji cítím intenzivněji a jako blahodárnou právě proto, že přicházím odjinud. Nazvala bych ji duchovním úsilím, duchovností, a jeho síla si mne začne podmanovat, když pocítím, jak touží chápat svět v celistvosti, jak do svého pochopení zahrnuje i mě, člověka nenáboženského, a jak to činí ne tak, že by mě přetahoval na svou víru. Ne: je to "jen" vůle porozumět smyslu i toho, co se děje před prahem víry, kterou vyznává, za jejím pomezím. A to potom, protože to není úsilí jen slovní, jen uvažová, protože je to způsob žití, začínají padat jakékoli hranice, méně se myslí na to, co které lidi rozděluje, více na to, jak, které má dar soužití, a duchovní svět vrůstá ve svět lásky a přátelství. Pan farář Buchtele mě měl rád, dával mi svaté obrázky a vybral mě zpívat na kůru; tehdy však o mojí dětské víře nebylo pochyb. Měl by mě ale rád dneska?

Svá setkání s Josefem Zvěřinou cítím jako div. Jsme přece v Čechách, v národě od věků rozpolceném, kde se i dějiny píší tak, že musíš někam patřit, buď k Čechům proti Němcům, nebo k husitům proti katolíkům; a žijeme v komunistickém Československu a oba už tkvíme každý svým způsobem v dějinách. V době, kdy Josefa Zvěřinu hnali do žaláře, já vstupovala na vysokou školu; cítila jsem se nikoli , tehdy nám nebyly moderní výsady, ale jejich ničení, rozhodně jsem se však domnívala mít před sebou budoucnost. Jeho budoucností byl rozsudek na dvaadvacet let vězení. Šťastný život na kostech podmaněných, zrádný a hloupý paradox. A tak, že revoluce protivníky ničí, může sice přinést změnu, ale nikdy ne štěstí. Za skutečné své životní štěstí mám to, že události uzrály během jedné generace, zrály tedy dost rychle, abychom se stačili sejít.

Když Josef Zvěřina vypráví o svém odsouzení a věznění, činí to se zvláštní směsicí žertovnosti a věcného líčení. Z věcnosti, která je střídmá, mávysvitá tupá hrůza politických scudů a lágrů, žertovnost vyzrazuje do brotu srdce. Jeho některá lágrová vyprávění jsou něžná jako dítě. To třeba, jak těžko bylo obstarat hrozinky, a jak ještě těžší bylo pak nechat je zkvasit, aby měli mešní víno pro tajnou bohoslužbu. "Čtrnáct let" řekla jsem jednou, "to je celá třetina dospělého života". - "Bylo by mi hůř nebyť zavřený", řekl on, "tam jsem byl svobodnější"

Až sem uvaha dosáhne: být zmanipulovaným knězem je horší nesvoboda, než být knězem zavřeným. /Jaký asi prapor vyvěsil pan farář Buchtele při smrti různých prezidentů? Vnímavý člověk tu zahlédne nejzazší člověkovu výspu, to tím spíš, že lidé uvažují právě opačně: raději být "trochu" zmanipulovaný než "hodně" zavřený; vnímavý člověk se dokonce za tu uvahu trochu stydí; on tecretizuje, kdežto Jan Zvěřina těch čtrnáct let v lágru opravdu prožil. Avšak modernost Zvěřinova, jak jsem ji pochopila, sahá ještě dál, mimo všechny ty výspy tak zvané "normálního" uvažování: Těžký kus života je vstřebán a zkušenost zhuštěná v étos vyústí v odmítnutí nenávisti. A to nejen nenávisti cizí, té třídní, která ho uvěznila, ale nenávisti vůbec. "Přece si nepošpiním srdce," řekl mi, když jsem se ho zeptala na vztah k trýznitelům. Taková modernost má možná dnes sílu na naději přemocně nepřízně světa. Je to étos nedosažitelný rozumem, každá uvaha je tu krátká. Kde je jen uvaha, tam je ještě učel, a tato modernost funguje prostě sama sebou, "jen" je a "jen" jedná - a člověk před ní zůstane v tichém úžasu. Cítíš zajistá jako její

předpoklad hlubokou, kultivovanou teologu a teoretiku umění, zaslechněš ozvěnu řeckého a latinského verše, postřehneš římské vzepětí teologické a ozve se ti dunivý dech francouzských gotických katedrál, vysvětleno však nemáš nie; div je viditelný, dovnitř však nenahlédnutelný. Někteří lidé jsou utvořeni jak dokonalé umělecké dílo; to též je nerozlousknutelné ve svém tajemství. Zde platí, že buď v sobě něco máš, anebo to nemáš; některých hodnot se zvenčí nezmočníš.

Když jsem prvně přečetla Zvěřinovu esej "Nežít v nenávisti", pocítila jsem ulevu. Dokud ještě někdo dokáže takto uvažovat, nejsme ztraceni. Instinkt odmítá dát si vnítní pohled na svět a na tuto naši zemi jako na Titanik, najíždějící na ledovec a potápějící se do hlubin. Země je a bude, lidi jsou a budou, jen my nebudeme. Někdy ale člověku shledávajícímu pozitavnost chybějí důkazy. Pro ten případ si ještě vždycky můžu říct: plivat na svět není moderní.

Byla bych ale nerada, kdybyste si jej vy, kteří Josefa Zvěřinu osobně neznáte, představili jako asketického mnicha v jeskyni. Domeček před malvazinskou stráň dýchá pohodou, před okny kvetou růže a zrají broskve, v podkroví se rodí vysoká teologie plná básnivosti, o svátcích paní Andělka pokryje stůl dobrotami a jídelnou i podkrovím procházejí hosté cestou za milostí, a někdy jsou okna zavřena a záclony zataženy a dopis přijde s udáním místa "někde". U nás na chalupě jsem se zesměšnila starostí, jak se chovat v létě s knězem u řeky. Kněz oblékl plavky vlezl do Otavy, plával desetkrát líp než já a vykřikoval blahem stejně jako my. "To bylo legrační" říkává. "Ty byly veselé, ty řádily" pochválí. Na parníku, když Marie Rut Křížková vdávala dceru, byl kapitánem kyp plavby, a do mikrofonu přednesl novomanželům humorné kázání. Jednou jsme si spletli čas a přišli do Písku o hodinu dřív na nádraží, seděli jsme na jeho aktoyce a na jeho kapesníku na odložených pražcích a povídali si. O čem, už nevím; jen nezapomenu vůni pražců, trav a listí, dotek šťastné chvíle, který nás pak sytí.

/A minulý týden jsem se doslechla, že soudní řízení proti knihám, rukopisům, zabaveným Josefu Zvěřinovi při domovní prohlídce, propadla jeho esej "Nežít v nenávisti" zničení, protože prý zesměšňuje státní zřízení. Máže nesnášenlivost a zášť jakékoli proveniencie dostat výmluvnější políček?/

3. května 1983

Krátké zprávy: Hladovka Ladislava Lise

V pondělí 23.5.1983 zahájil mluvčí Charty 77 L. Lis protestní hladovku ve věznici v Liberci. L. Lis je vězněn bez soudního rozhodnutí již pátý měsíc. Už před zatčením byl těžce nemocen, jen za první dva měsíce vazby ztratil na váze deset kilogramů, Hladovkou chce protestovat proti tomu, že je vězněn nezákonně na základě umělé konstrukce, za své politické názory a práci v Chartě 77, že je záměrně držěn v izolaci, vazba je uměle prodlužována, L. Lis se tedy stává rukojmím. Ve vazbě byl učiněn pokus donutit jej ke spolupráci se StB za slib, že nebude souzen. L. Lis tuto nabídku s rozhořčením odmítl. Hladovkou chce protestovat i proti tomu, že jeho ženě je zabránováno, aby jej mohla navštívit a oběma je zadržována korespondence. L. Lis, stoupenec mírového hnutí, snažící se o dialog se západoevropským nekonformním hnutím, končí tedy pátý měsíc svého věznění hladovkou. Dosavadní žádosti jeho ženy, upozornění Charty 77, podpisy tří stovek československých občanů na dopisech poukazujících na nezákonnost případu a na špatný Lisův zdravotní stav, zůstaly bez odpovědi. Nyní do tohoto protestního hnutí vstupuje sám vězněný Ladislav Lis protestní hladovkou.

X X X X X X X X X X X

X X X X X X

X X